

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a patra)

12 mai 2022*

„Trimitere preliminară – Cooperare judiciară în materie civilă – Competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie de obligații de întreținere – Stabilirea legii aplicabile – Protocolul de la Haga privind legea aplicabilă obligațiilor de întreținere – Articolul 3 – Reședința obișnuită a creditorului – Momentul în care se stabilește reședința obișnuită – Reținere ilicită a unui copil”

În cauza C-644/20,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Sąd Okręgowy w Poznaniu (Tribunalul Regional din Poznań, Polonia), prin decizia din 10 noiembrie 2020, primită de Curte la 26 noiembrie 2020, în procedura

W. J.

împotriva

L. J. și J. J., reprezentați legal de A. P.,

CURTEA (Camera a patra),

compusă din domnul C. Lycourgos, președinte de cameră, domnii S. Rodin și J.-C. Bonichot și doamnele L. S. Rossi (raportoare) și O. Spineanu-Matei, judecători,

avocat general: domnul A. M. Collins,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru guvernul polonez, de B. Majczyna, în calitate de agent;
- pentru guvernul francez, de A. Daniel și A.-L. Desjonquères, în calitate de agenți;
- pentru Comisia Europeană, de D. Milanowska, M. Wilderspin și W. Wils, în calitate de agenți,

* Limba de procedură: polona.

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 3 din Protocolul de la Haga din 23 noiembrie 2007 privind legea aplicabilă obligațiilor de întreținere, aprobat în numele Comunității Europene prin Decizia 2009/941/CE a Consiliului din 30 noiembrie 2009 (JO 2009, L 331, p. 17, denumit în continuare „Protocolul de la Haga”).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între W. J., pe de o parte, și L. J. și J. J., cei doi copii minori ai săi, reprezentați legal de A.P., mama lor, pe de altă parte, în legătură cu plata de către W. J. a unei creanțe de întreținere.

Cadrul juridic

Convenția de la Haga din anul 1980

- 3 Articolul 12 primul și al doilea paragraf din Convenția asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii, încheiată la Haga la 25 octombrie 1980 (denumită în continuare „Convenția de la Haga din 1980”), prevede:

„Când un copil a fost deplasat sau reținut ilicit în înțelesul articolului 3 și o perioadă de mai puțin de un an s-a scurs cu începere de la deplasare sau neînapoiere în momentul introducerii cererii înaintea autorității judiciare sau administrative a statului contractant unde se afla copilul, autoritatea sesizată dispune înapoierea sa imediată.

Autoritatea judiciară sau administrativă, sesizată fiind chiar după expirarea perioadei de un an prevăzute la alineatul precedent, urmează, de asemenea, să dispună înapoierea copilului, afară dacă nu se stabilește că copilul s-a integrat în noul său mediu.”

- 4 Articolul 13 din Convenția de la Haga din 1980 prevede:

„Prin excepție de la dispozițiile articolului precedent, autoritatea judiciară sau administrativă a statului solicitat nu este ținută să dispună înapoierea copilului, dacă persoana, instituția sau organismul care se împotrivesc înapoierii sale stabilește:

a) că persoana, instituția sau organismul care avea în îngrijire copilul nu exercita efectiv dreptul privind încredințarea la data deplasării sau neînapoierii ori consimțise sau achiesase ulterior acestei deplasări sau neînapoieri sau

b) că există un risc grav ca înapoierea copilului să îl expună unui pericol fizic sau psihic sau ca în orice alt chip să îl situeze într-o situație intolerabilă.

Autoritatea judiciară sau administrativă poate, de asemenea, să refuze a dispune înapoierea copilului dacă constată că acesta se împotrivesc la înapoierea sa și că a atins o vârstă sau o maturitate care face necesar să se țină seama de opinia sa.

La aprecierea împrejurărilor vizate în acest articol, autoritățile judiciare sau administrative urmează să țină seama de informațiile puse la dispoziție de autoritatea centrală sau de orice altă autoritate competentă a statului în care se află reședința obișnuită a copilului privitor la situația sa socială.”

Dreptul Uniunii

Regulamentul (CE) nr. 4/2009

- 5 Articolul 5 din Regulamentul (CE) nr. 4/2009 al Consiliului din 18 decembrie 2008 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor și cooperarea în materie de obligații de întreținere (JO 2009, L 7, p. 1), intitulat „Competență întemeiată pe înfățișarea pârâtului”, prevede:

„Cu excepția cazurilor în care competența este determinată de alte dispoziții ale prezentului regulament, instanța din statul membru în fața căreia se înfățișează pârâtul este competentă. Prezenta dispoziție nu se aplică dacă înfățișarea are drept scop contestarea competenței.”

- 6 Articolul 15 din acest regulament prevede:

„Legea aplicabilă obligațiilor de întreținere se stabilește în conformitate cu Protocolul de la Haga [...] în statele membre care au obligații în temeiul actului respectiv.”

Decizia 2009/941/CE

- 7 Considerentele (3) și (11) ale Deciziei 2009/941/CE a Consiliului din 30 noiembrie 2009 privind încheierea de către Comunitatea Europeană a Protocolului de la Haga din 23 noiembrie 2007 privind legea aplicabilă obligațiilor de întreținere (JO 2009, L 331, p. 17) au următorul cuprins:

„(3) Protocolul [de la Haga] aduce o contribuție în mod semnificativ la eforturile de asigurare a unui grad mai mare de securitate și predictibilitate juridică pentru creditorii și debitorii obligațiilor de întreținere. Aplicarea unor norme unitare pentru a determina legea aplicabilă va permite libera circulație a hotărârilor privind obligațiile de întreținere în cadrul Comunității, fără nicio formă de control în statul membru în care se solicită executarea.

[...]

(11) În conformitate cu articolele 1 și 2 din Protocolul privind poziția Regatului Unit și a Irlandei [cu privire la spațiul de libertate, securitate și justiție], anexat la Tratatul privind Uniunea Europeană și la Tratatul de instituire a Comunității Europene, Regatul Unit [al Marii Britanii și Irlandei de Nord] nu participă la adoptarea prezentei decizii, nu are obligații în temeiul acesteia și nu face obiectul aplicării sale.”

Protocolul de la Haga

8 Articolul 1 alineatul (1) din Protocolul de la Haga prevede:

„Prezentul protocol determină legea aplicabilă obligațiilor de întreținere care decurg dintr-o relație de familie, rudenie, căsătorie sau alianță, inclusiv obligația de întreținere față de un copil indiferent de starea civilă a părinților.”

9 Articolul 2 din acest protocol, intitulat „Aplicare universală”, prevede:

„Prezentul protocol se aplică și în situația în care legea aplicabilă este cea a unui stat necontractant.”

10 Articolul 3 din protocolul menționat, intitulat „Regula generală privind legea aplicabilă”, prevede:

„(1) Obligațiilor de întreținere li se aplică legea statului în care creditorul își are reședința obișnuită, cu excepția cazurilor în care prezentul protocol dispune altfel.

(2) În cazul unei schimbări a reședinței obișnuite a creditorului, legea statului în care se află noua sa reședință obișnuită se aplică din momentul în care intervine schimbarea.”

11 Potrivit articolului 4 din Protocolul de la Haga, intitulat „Reguli speciale care favorizează anumiți creditori”:

„(1) Următoarele dispoziții se aplică în cazul obligațiilor de întreținere datorate:

(a) de părinți copiilor;

[...]

(2) În cazul în care, în temeiul legii menționate la articolul 3, creditorul nu poate obține întreținere de la debitor, se aplică legea forului.

[...]

(4) În cazul în care, în temeiul legislației menționate la articolul 3 și la alineatele (2) și (3) ale prezentului articol, creditorul nu poate obține întreținere de la debitor, se aplică legea statului a cărui cetățenie comună o au ambii, în cazul în care aceștia au aceeași cetățenie.”

Regulamentul (CE) nr. 2201/2003

12 Articolul 1 alineatul (3) litera (e) din Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 al Consiliului din 27 noiembrie 2003 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești, de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1347/2000 (JO 2003, L 338, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 6, p. 183), prevede că acest regulament nu se aplică obligațiilor de întreținere.

13 Secțiunea 2, intitulată „Răspundere părintească”, din capitolul II, intitulat „Competență”, din acest regulament cuprinde articolele 8-15.

14 Articolul 8 din regulamentul menționat, intitulat „Competență de fond”, prevede:

„(1) Instanțele judecătorești dintr-un stat membru sunt competente în materia răspunderii părintești privind un copil care are reședința obișnuită în acest stat membru la momentul la care instanța este sesizată.

(2) Alineatul (1) se aplică sub rezerva dispozițiilor articolelor 9, 10 și 12.”

15 Articolul 10 din Regulamentul nr. 2201/2003 prevede:

„În caz de deplasare sau de reținere ilicită a unui copil, instanțele judecătorești din statul membru în care copilul își avea reședința obișnuită imediat înaintea deplasării sale sau a reținerii sale ilicite rămân competente până în momentul în care copilul dobândește o reședință obișnuită într-un alt stat membru și până când

(a) orice persoană, instituție sau alt organism căreia/căruia i-a fost încredințat copilul consimte la deplasarea sau reținerea acestuia

sau

(b) copilul a locuit în acest alt stat membru o perioadă de cel puțin un an după ce persoana, instituția sau orice alt organism căreia/căruia i s-a încredințat copilul a avut sau ar fi trebuit să aibă cunoștință de locul în care se afla copilul, până când copilul s-a integrat în noul său mediu și până când a fost îndeplinită cel puțin una dintre următoarele condiții:

(i) în termen de un an de când cel căruia i s-a încredințat copilul a avut sau ar fi trebuit să aibă cunoștință de locul în care se afla copilul nu s-a depus nici o cerere de înapoiere la autoritățile competente ale statului membru în care copilul a fost deplasat sau reținut;

(ii) a fost retrasă o cerere de înapoiere înaintată de cel căruia i s-a încredințat copilul și nu s-a depus nici o nouă cerere în termenul stabilit la punctul (i);

(iii) o cauză soluționată de o instanță judecătorească din statul membru în care copilul își avea reședința obișnuită imediat înaintea deplasării sale sau reținerii sale ilicite a fost închisă în conformitate cu articolul 11 alineatul (7);

(iv) o hotărâre de încredințare care nu implică înapoierea copilului a fost pronunțată de instanța judecătorească din statul membru în care copilul își avea reședința obișnuită imediat înaintea deplasării sau reținerii sale ilicite.”

Litigiul principal și întrebarea preliminară

16 A. P. și W. J., resortisanți de cetățenie poloneză, care aveau reședința și desfășurau o activitate profesională în Regatul Unit cel puțin din anul 2012, i-au procreat pe L. J. și pe J. J., care s-au născut în luna iunie 2015 și, respectiv, în luna mai 2017 în Regatul Unit. Cei doi copii au cetățenie poloneză și britanică.

17 În toamna anului 2017, A. P. și fiica sa, L. J., au călătorit în Polonia pentru a locui acolo până la 7 octombrie 2017, ca urmare a expirării duratei de valabilitate a cărții de identitate a lui A. P. În timpul acestei șederi, A. P. l-a informat pe W. J. cu privire la intenția sa de a prelungi durata șederii sale în Polonia, iar acesta din urmă a fost de acord. A. P. a revenit în Regatul Unit la 7 octombrie 2017, de unde a plecat din nou în ziua următoare, luându-l cu ea pe fiul său, J. J.

Câteva zile mai târziu, A. P. l-a informat pe W. J. cu privire la intenția sa de a rămâne permanent în Polonia împreună cu L. J. și J. J. (denumiți în continuare „copiii”), lucru cu care W. J. nu a fost de acord.

- 18 Din informațiile furnizate de instanța de trimitere reiese că, în luna aprilie 2019, copiii locuiau într-o localitate poloneză împreună cu A. P., precum și cu bunicii lor, cu unchiul lor și cu o verișoară de asemenea minoră, că L. J. frecventa creșa, în timp ce J. J. rămânea sub îngrijirea lui A. P., precum și sub controlul unor unități medicale, ca urmare a stării sale de sănătate care necesita o spitalizare periodică. Instanța de trimitere arată de asemenea că A. P. a beneficiat de prestații de asistență socială în Polonia pentru îngrijirea copiilor săi.
- 19 W. J. a introdus la autoritatea centrală britanică, în temeiul Convenției de la Haga din 1980, o cerere de înapoiere a copiilor.
- 20 La 3 ianuarie 2018, cererea a fost transmisă la Sąd Rejonowy (Tribunalul Districtual, Polonia) competent, care, prin ordonanța din 26 februarie 2018, a respins această cerere.
- 21 La 7 noiembrie 2018, copiii, reprezentați de A. P., au introdus la Sąd Rejonowy w Pile (Tribunalul Districtual din Piła, Polonia) o cerere de plată a unei pensii de întreținere lunară împotriva lui W. J., care s-a constituit parte în proces și nu a ridicat nicio excepție de necompetență.
- 22 Prin hotărârea din 11 aprilie 2019, această instanță l-a obligat pe W. J. să plătească fiecăruia dintre copii o pensie de întreținere lunară începând de la 7 noiembrie 2018, în temeiul legii poloneze.
- 23 W. J. a formulat apel împotriva ordonanței din 26 februarie 2018, menționată la punctul 20 din prezenta hotărâre, precum și împotriva hotărârii din 11 aprilie 2019, amintită la punctul anterior din prezenta hotărâre.
- 24 Prin ordonanța din 24 mai 2019, Sąd Okręgowy (Tribunalul Regional, Polonia) competent, sesizat cu apel împotriva ordonanței din 26 februarie 2018, a dispus ca A. P. să îi predea copiii lui W. J. cel târziu la 26 iunie 2019, pentru motivul că copiii făceau obiectul unei rețineri ilegale în Polonia, că reședința lor obișnuită imediat înaintea acestei rețineri se situa în Regatul Unit și că nu exista niciun risc grav ca înapoierea lor în acest stat să îi expună unui pericol fizic sau psihic sau ca în orice alt chip să îi situeze într-o situație intolerabilă, în sensul articolului 13 alineatul (1) litera (b) din Convenția de la Haga din 1980.
- 25 În susținerea apelului introdus împotriva hotărârii din 11 aprilie 2019 menționate la punctul 22 din prezenta hotărâre, pe care l-a introdus în fața instanței de trimitere, Sąd Okręgowy w Poznaniu (Tribunalul Regional din Poznań, Polonia), W. J. a invocat un motiv întemeiat pe o eroare de apreciere a situației de fapt, întrucât nu s-ar fi ținut seama de ordonanța din 24 mai 2019, menționată la punctul precedent din prezenta hotărâre, prin care lui A. P. i s-a impus să predea copiii tatălui lor cel târziu la 26 iunie 2019, ceea ce ar face nejustificată impunerea în sarcina acestuia din urmă a unei obligații de întreținere.
- 26 În cererea sa de decizie preliminară, instanța de trimitere arată, în primul rând, că ordonanța din 24 mai 2019 menționată este definitivă și că executarea acesteia implică înapoierea copiilor în Regatul Unit, întrucât reședința obișnuită a lui W. J. este încă situată pe teritoriul acestui stat. Cu toate acestea, A. P. nu i-a predat lui W. J. copiii în termenul acordat, cercetările pentru a-i găsi rămânând fără rezultat până la data introducerii trimiterii preliminare.

- 27 Instanța de trimitere subliniază, în al doilea rând, că instanțele poloneze sunt competente în temeiul articolului 5 din Regulamentul nr. 4/2009, aspect necontestat de W. J., care nu a ridicat nicio excepție de necompetență.
- 28 În al treilea rând, ea precizează că îi revine sarcina de a stabili legea aplicabilă obligației de întreținere în discuție.
- 29 În această privință, instanța de trimitere subliniază că legea poloneză în temeiul căreia Sąd Rejonowy w Pile (Tribunalul Districtual din Piła) a pronunțat hotărârea nu poate fi aplicată decât în ipoteza în care copiii, în pofida reținerii lor ilicite în Polonia și a deciziei judiciare prin care s-a dispus înapoierea lor în Regatul Unit, ar fi dobândit, după sosirea lor în anul 2017, o reședință obișnuită în Polonia, ceea ce ar justifica stabilirea legii aplicabile în temeiul articolului 3 alineatul (2) din Protocolul de la Haga, alte criterii de legătură cu legea poloneză fiind, potrivit instanței de trimitere, excluse.
- 30 În aceste condiții, instanța de trimitere ridică problema dacă dispoziția amintită nu trebuie să fie interpretată în lumina articolului 10 din Regulamentul nr. 2201/2003, care se opune, în principiu, ca competența jurisdicțională în materia răspunderii părintești să fie transferată statului membru în care copilul ar fi avut noua reședință obișnuită, în caz de deplasare sau de reținere ilicită a acestui copil în statul membru respectiv.
- 31 Or, dacă s-ar admite că copiii nu pot dobândi o nouă reședință obișnuită în statul în care sunt reținuți ilicit, legea aplicabilă obligației de întreținere, în discuție în litigiul principal, ar fi, în temeiul articolului 3 alineatul (1) din Protocolul de la Haga, legea Regatului Unit, ca lege a statului în care copiii și-au păstrat reședința obișnuită.
- 32 Cu toate acestea, instanța de trimitere arată că, spre deosebire de Regulamentul nr. 2201/2003, nici Regulamentul nr. 4/2009, nici Protocolul de la Haga nu conțin norme specifice care să stabilească legăturile dintre, pe de o parte, reședința obișnuită și, pe de altă parte, competența judiciară în materia obligațiilor de întreținere și, respectiv, legea aplicabilă în această materie, atunci când creditorul obligației de întreținere este un copil reținut ilicit într-un stat membru. Această constatare ar putea permite să se concluzioneze că, în temeiul articolului 3 alineatul (2) din Protocolul de la Haga, reținerea ilicită a unui copil pe teritoriul unui stat membru nu are nicio incidență asupra dobândirii de către acest copil a reședinței sale obișnuite în acest stat membru, astfel încât legea statului menționat poate, ca lege a noii reședințe obișnuite, să devină aplicabilă obligației de întreținere din momentul în care a survenit o asemenea schimbare a reședinței.
- 33 În aceste condiții, Sąd Okręgowy w Poznaniu (Tribunalul Regional din Poznań) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Articolul 3 alineatele (1) și (2) din Protocolul de la Haga [...] trebuie interpretat în sensul că creditorul [obligației de întreținere] copil poate dobândi o nouă reședință obișnuită în statul în care a fost reținut ilicit, în cazul în care o instanță a dispus înapoierea creditorului în statul în care acesta își avea reședința obișnuită imediat înaintea reținerii sale ilicite?”

Cu privire la procedura în fața Curții

- 34 Prin scrisoarea din 4 noiembrie 2021, primită de Curte la 19 noiembrie 2021, instanța de trimitere a informat Curtea că, prin ordonanța din 6 octombrie 2021, Sąd Najwyższy, Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych (Curtea Supremă, Camera de control extraordinar și cauze publice, Polonia), sesizată cu un recurs extraordinar (*skarga nadzwyczajna*) formulat de Rzecznik Praw Dziecka (Mediatorul pentru drepturile copiilor, Polonia) împotriva ordonanței din 24 mai 2019, menționată la punctul 24 din prezenta hotărâre, a anulat în parte această ordonanță. Prin urmare, potrivit instanței de trimitere, decizia prin care s-a dispus, la 24 mai 2019, înapoierea copiilor în Regatul Unit nu mai este aplicabilă.
- 35 La 23 noiembrie 2021, președintele Camerei a patra a Curții a decis să notifice această scrisoare părților din litigiul principal și persoanelor interesate, în sensul articolului 23 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, care au fost invitate să comunice eventualele lor observații înainte de 15 decembrie 2021.
- 36 Numai Comisia Europeană a răspuns acestei invitații, arătând că renunță să prezinte observații suplimentare față de cele prezentate Curții cu privire la întrebarea preliminară.
- 37 Printr-o nouă scrisoare din 20 decembrie 2021, primită de Curte la 31 decembrie 2021, instanța de trimitere a informat Curtea, ținând seama de Hotărârea din 16 noiembrie 2021, Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim și alții (C-748/19-C-754/19, EU:C:2021:931), că un membru al completului de judecată care a introdus prezenta cerere de decizie preliminară a fost desemnat de ministrul polonez al justiției, potrivit procedurii de delegare, să exercite în cadrul instanței de trimitere funcția de judecător pentru o perioadă nedeterminată. În această scrisoare, instanța de trimitere a amintit de asemenea că procedura recursului extraordinar, menționată la punctul 34 din prezenta hotărâre, făcea obiectul unei cereri de decizie preliminară aflate pe rolul Curții în cauza C-720/21.
- 38 La 11 ianuarie 2022, președintele Camerei a patra a Curții a decis să notifice această nouă scrisoare a instanței de trimitere părților din litigiul principal și persoanelor interesate, în sensul articolului 23 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, care au fost invitate să prezinte eventualele lor observații înainte de 31 ianuarie 2022.
- 39 L. J. și J. J., guvernul polonez, precum și Comisia au răspuns la această invitație.
- 40 În observațiile lor, L. J și J. J., reprezentați legal de A. P., în esență, pe de o parte, au solicitat ca Mediatorul pentru drepturile copiilor să fie invitat să „ia poziție” în prezenta cauză și, pe de altă parte, au susținut că, în cazul în care s-ar considera că procedura recursului extraordinar este afectată de nereguli, ei nu ar trebui să suporte eventualele consecințe ale acestui fapt.
- 41 Guvernul polonez susține că informațiile comunicate de instanța de trimitere în noua scrisoare menționată sunt lipsite de relevanță în ceea ce privește atât aprecierea admisibilității cererii de decizie preliminară, cât și examinarea acestei întrebări.
- 42 Deși a indicat că renunță să prezinte observații, Comisia a subliniat că instanța de trimitere nu precizase în ce măsură ar fi necesar să se țină seama de delegarea de către ministrul justiției a unui judecător din compunerea completului de judecată aflat la originea prezentei cereri de decizie preliminară, de eventualele consecințe ale acestei delegări asupra, printre altele, a independenței completului de judecată respectiv sau de incidența Hotărârii din 16 noiembrie 2021, Prokuratura

Rejonowa w Mińsku Mazowieckim și alții (C-748/19-C-754/19, EU:C:2021:931) asupra prezentei cauze. În plus, Comisia a susținut că instanța de trimitere nu a furnizat elemente care să permită să se statueze cu privire la aspectul dacă delegarea judecătorului în cauză la această instanță constituie o încălcare a independenței sale.

- 43 La 4 februarie 2022, la propunerea judecătoarei raportoare, după ascultarea avocatului general, președintele Camerei a patra a Curții a decis să respingă cererea formulată de L. J. și de J. J. prin care se solicita ca Mediatorul pentru drepturile copiilor să fie invitat să „ia poziție” în prezenta cauză, întrucât acesta nu este parte în litigiul principal, iar admiterea unei asemenea cereri într-un stadiu foarte avansat al procedurii ar risca să determine o întârziere semnificativă în desfășurarea acesteia și, prin urmare, ar avea efecte contrare cerinței unei bune administrări a justiției.

Cu privire la admisibilitatea cererii de decizie preliminară

- 44 În primul rând, trebuie arătat că, în scrisoarea din 20 decembrie 2021, menționată la punctul 37 din prezenta hotărâre, instanța de trimitere a informat Curtea că un membru al completului de judecată care a introdus prezenta cerere de decizie preliminară a fost delegat de ministrul polonez al justiției să exercite în cadrul instanței de trimitere funcția de judecător pentru o perioadă nedeterminată. După cum a arătat Comisia, instanța de trimitere nu precizează care ar fi, în opinia sa, consecințele care trebuie deduse dintr-o asemenea situație, în special în ceea ce privește independența acestei instanțe. Cu toate acestea, rezultă că, prin evidențierea situației menționate, instanța de trimitere pare să aibă îndoieli cu privire la propria calitate de „instanță”, în sensul articolului 267 TFUE, care constituie o condiție de admisibilitate a cererii de decizie preliminară.
- 45 În această privință, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, pentru a aprecia dacă organismul de trimitere în discuție are caracterul unei „instanțe”, în sensul articolului 267 TFUE, aspect care ține doar de dreptul Uniunii, și, prin urmare, pentru a aprecia dacă cererea de decizie preliminară este admisibilă, Curtea ia în considerare un ansamblu de elemente precum originea legală a acestui organism, caracterul său permanent, caracterul obligatoriu al competenței sale, natura contradictorie a procedurii, aplicarea de către organism a normelor de drept, precum și independența acestuia (a se vedea în acest sens Hotărârea din 9 iulie 2020, Land Hessen, C-272/19, EU:C:2020:535, punctul 43, precum și Hotărârea din 29 martie 2022, Getin Noble Bank, C-132/20, EU:C:2022:235, punctul 66).
- 46 Independența judecătorilor din statele membre prezintă o importanță fundamentală pentru ordinea juridică a Uniunii Europene în diverse moduri. În special, această independență este esențială pentru buna funcționare a sistemului de cooperare judiciară constituit de mecanismul trimiterii preliminare prevăzut la articolul 267 TFUE, întrucât acest mecanism nu poate fi activat decât de o instanță care are sarcina de a aplica dreptul Uniunii, care îndeplinește printre altele acest criteriu de independență (a se vedea în acest sens Hotărârea din 9 iulie 2020, Land Hessen, C-272/19, EU:C:2020:535, punctul 45 și jurisprudența citată).
- 47 Garanțiile de independență și de imparțialitate necesare în temeiul dreptului Uniunii postulează existența unor norme, în special în ceea ce privește compunerea instanței, numirea, durata funcției, precum și cauzele de abținere, de recuzare și de revocare a membrilor săi, care să permită înlăturarea oricărei îndoieli legitime, în percepția justițiabililor, referitoare la impenetrabilitatea acestei instanțe față de elemente exterioare și la imparțialitatea sa în raport cu

interesele care se confruntă (Hotărârea din 9 iulie 2020, Land Hessen, C-272/19, EU:C:2020:535, punctul 52, precum și Hotărârea din 16 noiembrie 2021, Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim și alții, C-748/19-C-754/19, EU:C:2021:931, punctele 67 și 71).

- 48 În speță, nu este îndoielnic că Sąd Okręgowy w Poznaniu (Tribunalul Regional din Poznań), ca atare, figurează printre instanțele poloneze de drept comun.
- 49 Or, în măsura în care o cerere de decizie preliminară provine de la o instanță națională, trebuie să se prezume că aceasta îndeplinește cerințele amintite la punctul 45 din prezenta hotărâre, independent de compunerea sa concretă (a se vedea în acest sens Hotărârea din 29 martie 2022, Getin Noble Bank, C-132/20, EU:C:2022:235, punctul 69).
- 50 Această prezumție se impune însă exclusiv în scopul aprecierii admisibilității cererilor de decizie preliminară formulate în temeiul articolului 267 TFUE. Prin urmare, nu se poate deduce de aici că condițiile de numire a judecătorilor care compun instanța de trimitere permit în mod necesar satisfacerea garanțiilor privind accesul la o instanță judecătorească independentă, imparțială și constituită în prealabil prin lege, în sensul articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE și al articolului 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (a se vedea în acest sens Hotărârea din 29 martie 2022, Getin Noble Bank, C-132/20, EU:C:2022:235, punctul 74).
- 51 În plus, această prezumție poate fi răsturnată atunci când o hotărâre judecătorească rămasă definitivă, pronunțată de o instanță națională sau internațională, ar conduce la concluzia că judecătorul sau judecătorii care compun instanța de trimitere nu au calitatea de instanță judecătorească independentă, imparțială și constituită în prealabil prin lege, în sensul articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE coroborat cu articolul 47 al doilea paragraf din Carta drepturilor fundamentale. Același lucru ar fi valabil dacă, dincolo de situația personală a judecătorului sau a judecătorilor care prezintă în mod formal o cerere în temeiul articolului 267 TFUE, ar exista alte elemente care ar trebui să aibă repercusiuni asupra funcționării instanței de trimitere din care fac parte acești judecători și să contribuie astfel la atingerea adusă independenței și imparțialității instanței menționate (a se vedea în acest sens Hotărârea din 29 martie 2022, Getin Noble Bank, C-132/20, EU:C:2022:235, punctele 72 și 75).
- 52 În speță, instanța de trimitere nu a prezentat niciun element concret și precis care să permită răsturnarea, în condițiile amintite la punctul precedent din prezenta hotărâre, a prezumției potrivit căreia prezenta cerere de decizie preliminară provine de la un organism care îndeplinește cerințele amintite la punctul 45 din prezenta hotărâre.
- 53 În al doilea rând, în scrisoarea sa din 4 noiembrie 2021, menționată la punctul 34 din prezenta hotărâre, instanța de trimitere a informat Curtea că ordonanța din 24 mai 2019, prin care i s-a impus lui A. P. să îi predea lui W. J. copiii cel târziu la 26 iunie 2019, a încetat să producă efecte, întrucât recursul extraordinar formulat de Mediatorul pentru drepturile copiilor împotriva acestei ordonanțe a fost admis de Sąd Najwyższy, Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych (Curtea Supremă, Camera de control extraordinar și cauze publice).
- 54 Deși este adevărat că întrebarea preliminară adresată de instanța de trimitere se întemeiază în esență pe consecințele care trebuie deduse, pentru interpretarea articolului 3 din Protocolul de la Haga, din constatarea efectuată în ordonanța din 24 mai 2019, potrivit căreia copiii lui W. J. și ai lui A. P. erau reținuți ilicit de aceasta din urmă în Polonia și că trebuiau să îi fie predați lui W. J., care avea reședința în Regatul Unit, nu se poate deduce totuși din decizia Sąd Najwyższy, Izba

Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych (Curtea Supremă, Camera de control extraordinar și cauze publice) că o asemenea întrebare nu mai este relevantă pentru aprecierea litigiului principal.

- 55 Astfel, nu este cert, având în vedere explicațiile furnizate de instanța de trimitere, că, în temeiul unei asemenea decizii a Sąd Najwyższy, Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych (Curtea Supremă, Camera de control extraordinar și cauze publice), trebuie să se considere că ordonanța din 24 mai 2019 prin care se impune predarea copiilor lui W. J. nu a produs niciodată efecte în ordinea juridică poloneză, astfel încât prezumția de relevanță de care se bucură întrebarea adresată de instanța de trimitere nu este răsturnată.
- 56 În consecință, cererea de decizie preliminară este admisibilă.

Cu privire la întrebarea preliminară

- 57 Prin intermediul întrebării formulate, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 3 din Protocolul de la Haga trebuie să fie interpretat în sensul că, în scopul stabilirii legii aplicabile creanței de întreținere a unui copil minor deplasat de unul dintre părinții săi pe teritoriul unui stat membru, împrejurarea că o instanță din statul membru respectiv a dispus, în cadrul unei proceduri distincte, înapoierea acestui copil în statul în care avea reședința obișnuită, împreună cu părinții săi, imediat înaintea deplasării sale este suficientă pentru a împiedica dobândirea de către copilul menționat a unei reședințe obișnuite pe teritoriul statului membru respectiv.
- 58 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că, întrucât Protocolul de la Haga a fost aprobat de Consiliul Uniunii Europene prin Decizia 2009/941, Curtea este competentă să interpreteze dispozițiile acestuia (a se vedea în acest sens Hotărârea din 20 septembrie 2018, Molk, C-214/17, EU:C:2018:744, punctul 23 și jurisprudența citată). În plus, împrejurarea că Regatul Unit, pe teritoriul căruia are reședința W. J., nu este ținut de protocolul menționat nu are nicio incidență asupra prezentei cauze, întrucât, în conformitate cu articolul 2 din acesta, Protocolul de la Haga se aplică chiar dacă legea aplicabilă ar fi cea a unui stat necontractant.
- 59 În temeiul articolului 3 alineatul (1) din Protocolul de la Haga, legea aplicabilă obligațiilor de întreținere este, cu excepția cazului în care acest protocol dispune altfel, legea statului în care creditorul obligației de întreținere își are reședința obișnuită. Potrivit alineatului (2) al acestui articol, în cazul unei schimbări a reședinței obișnuite a creditorului obligației de întreținere, legea statului în care se află noua sa reședință obișnuită se aplică din momentul în care intervine schimbarea.
- 60 Instanța de trimitere urmărește să afle dacă, în vederea stabilirii legii aplicabile creanței de întreținere, este posibil să se țină seama de schimbarea reședinței obișnuite prevăzută la articolul 3 alineatul (2) din Protocolul de la Haga în cazul în care creditorul obligației de întreținere face obiectul unei rețineri ilicite pe teritoriul statului în care este prezent fizic. Mai precis, ea ridică în esență problema dacă reținerea ilicită a acestui creditor pe teritoriul unui stat membru poate afecta stabilitatea șederii sale ca criteriu de stabilire a reședinței sale obișnuite.
- 61 Prin urmare, întrebarea adresată face necesară interpretarea noțiunii de „reședință obișnuită” a creditorului obligației de întreținere, în sensul articolului 3 din Protocolul de la Haga, precum și verificarea faptului că ilicitatea reținerii acestui creditor pe teritoriul unui stat membru nu împiedică transferul reședinței sale obișnuite pe teritoriul statului respectiv.

- 62 În primul rând, în ceea ce privește noțiunea de „reședință obișnuită” a creditorului obligației de întreținere, este necesar să se arate că Protocolul de la Haga nu o definește și nici nu face o trimitere expresă la dreptul părților contractante pentru a defini sensul și domeniul de aplicare ale acesteia. În asemenea împrejurări, rezultă atât din cerința aplicării uniforme a dreptului Uniunii, cât și din cea a principiului egalității că sensul și domeniul de aplicare ale acestei noțiuni trebuie în mod normal să primească o interpretare autonomă și uniformă care să țină seama de contextul prevederilor și de obiectivele urmărite de reglementarea în cauză [a se vedea prin analogie Hotărârea din 13 octombrie 2016, Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, punctul 44, și Hotărârea din 25 noiembrie 2021, IB (Reședința obișnuită a unui soț – Divorț), C-289/20, EU:C:2021:955, punctul 39].
- 63 În această privință, trebuie, mai întâi, să se constate că utilizarea adjectivului „obișnuită” permite să se deducă faptul că reședința trebuie să prezinte un grad suficient de stabilitate, cu excluderea unei prezențe temporare sau ocazionale. Această constatare este confirmată de considerația, cuprinsă la punctul 42 din raportul explicativ referitor la Protocolul de la Haga, întocmit de domnul Andrea Bonomi (text adoptat de a douăzeci și una sesiune a Conferinței de la Haga de drept internațional privat), potrivit căreia criteriul reședinței „obișnuite” implică o anumită stabilitate, ceea ce înseamnă că „[o] simplă reședință cu caracter temporar nu este suficientă pentru a determina legea aplicabilă obligației de întreținere”.
- 64 În continuare, trebuie subliniat că articolul 3 din Protocolul de la Haga reflectă sistemul de reguli de legătură pe care se întemeiază acest protocol, un astfel de sistem urmărind garantarea previzibilității legii aplicabile, asigurând că legea desemnată nu este lipsită de o legătură suficientă cu situația familială în cauză, fiind de la sine înțeles că legea reședinței obișnuite a creditorului obligației de întreținere apare ca fiind, în principiu, cea care prezintă legătura cea mai strânsă cu situația sa și ca fiind cea mai în măsură să gverneze problemele concrete cu care se poate confrunta creditorul respectiv (a se vedea în acest sens Hotărârea din 7 iunie 2018, KP, C-83/17, EU:C:2018:408, punctele 41-43, și Hotărârea din 20 septembrie 2018, Molk, C-214/17, EU:C:2018:744, punctul 28).
- 65 Trebuie arătat, așa cum se precizează la punctul 37 din raportul menționat la punctul 63 din prezenta hotărâre, că această legătură prezintă avantajul principal că stabilește existența și quantumul obligației de întreținere ținând seama de „condițiile de drept și de fapt ale mediului social din țara în care creditorul locuiește și își desfășoară cea mai mare parte a activităților sale”. Astfel, în măsura în care, după cum subliniază același punct din acest raport, creditorul obligației de întreținere își va utiliza pensia de întreținere pentru a trăi, trebuie „să se aprecieze problema concretă care se ridică în raport cu o societate concretă, și anume cea în care trăiește și va trăi creditorul obligației de întreținere”.
- 66 Prin urmare, este justificat să se considere că, având în vedere acest obiectiv, reședința obișnuită a creditorului obligației de întreținere este cea din locul unde se situează, în fapt, centrul obișnuit al vieții acestuia din urmă, ținând seama de mediul său familial și social. Acest lucru este valabil cu atât mai mult atunci când acest creditor este un copil de vârstă mică, ținând seama de necesitatea, în conformitate cu articolul 24 alineatul (2) din Carta drepturilor fundamentale, de a lua în considerare în mod corespunzător interesul superior al copilului respectiv, care impune în special să se asigure, așa cum a subliniat în esență guvernul polonez, că beneficiază de resurse suficiente, având în vedere mediul familial și social în care este determinat să trăiască.

- 67 Din moment ce, așa cum rezultă din cuprinsul punctului precedent, sarcina de a stabili într-un caz concret dacă creditorul obligației de întreținere are reședința obișnuită într-un stat sau în altul constituie o apreciere de fapt, revine instanței naționale sesizate sarcina de a determina locul unde se situează reședința obișnuită a persoanei interesate, pe baza unui ansamblu de împrejurări de fapt proprii cauzei (a se vedea prin analogie, printre altele, Hotărârea din 2 aprilie 2009, A, C-523/07, EU:C:2009:225, punctul 42, și Hotărârea din 28 iunie 2018, HR, C-512/17, EU:C:2018:513, punctul 40).
- 68 În al doilea rând, trebuie arătat că Protocolul de la Haga nu prevede nicio atenuare a articolului 3 alineatul (2), prin care se stabilește legătura cu legea statului în care creditorul obligației de întreținere are noua reședință obișnuită începând din momentul în care a avut loc schimbarea reședinței obișnuite, chiar și atunci când o hotărâre judecătorească a impus predarea creditorului obligației de întreținere minor unuia dintre părinții săi care are reședința în alt stat.
- 69 În plus, norma cuprinsă în această dispoziție permite să se mențină legătura dintre creditorul obligației de întreținere și locul în care acesta este determinat în mod concret să trăiască (a se vedea în acest sens Hotărârea din 7 iunie 2018, KP, C-83/17, EU:C:2018:408, punctul 43) și, prin urmare, atunci când acest creditor este un minor, să se ia pe deplin în considerare interesul superior al copilului respectiv, în măsura în care permite instanței sesizate să stabilească resursele de care acesta are nevoie, ținând seama într-o măsură cât mai mare cu putință de mediul familial și social în care este determinat să evolueze în mod obișnuit.
- 70 Prin urmare, ar fi contrar obiectivului articolului 3 alineatul (2) din Protocolul de la Haga, precum și luării în considerare a interesului superior al copilului să se considere că existența unei hotărâri judecătorești dintr-un stat membru prin care se constată caracterul ilicit al deplasării sau al reținerii unui copil minor și se dispune predarea acestui copil unuia dintre părinții săi, care are reședința în alt stat, împiedică, în principiu, să se considere că respectivul copil are reședința obișnuită pe teritoriul acestui stat membru în vederea stabilirii legii aplicabile creanței sale de întreținere.
- 71 În această privință, nu există niciun motiv, în lipsa unor prevederi în acest sens, care să justifice interpretarea articolului 3 din Protocolul de la Haga în lumina sau pe baza dispozițiilor articolului 10 din Regulamentul nr. 2201/2003, care neutralizează transferul de principiu al competenței jurisdicționale în materia răspunderii părintești către statul membru în care copilul ar fi avut noua reședință obișnuită ca urmare a deplasării sale sau a reținerii sale ilicite, în beneficiul statului membru în care copilul avea reședința obișnuită înainte de această deplasare sau de această reținere.
- 72 De altfel, Curtea a statuat că competența specială prevăzută la articolul 10 din Regulamentul nr. 2201/2003 este o normă de strictă interpretare și nu permite, așadar, o interpretare dincolo de ipotezele avute în vedere în mod explicit de acest regulament (a se vedea în acest sens Hotărârea din 24 martie 2021, MCP, C-603/20 PPU, EU:C:2021:231, punctele 45 și 47, precum și jurisprudența citată).
- 73 Prin urmare, în scopul identificării legii aplicabile în temeiul articolului 3 din Protocolul de la Haga, numai în contextul aprecierii tuturor împrejurărilor cauzei, pentru a se stabili dacă schimbarea reședinței obișnuite a copilului, creditor al obligației de întreținere, s-a materializat efectiv, poate fi determinată instanța națională sesizată să țină seama – având grijă, în același timp, să ia în considerare în mod corespunzător interesul superior al acestui copil – de caracterul

eventual ilicit al deplasării sau al reținerii copilului menționat, alături de celelalte elemente de natură să demonstreze sau să infirme că prezența copilului respectiv în statul în care a fost deplasat este suficient de stabilă, ținând seama de mediul său familial și social.

- 74 În această privință, atunci când o instanță dintr-un stat membru este sesizată, precum în cauza principală, cu o cerere de plată a unei creanțe de întreținere pentru o perioadă ulterioară deplasării creditorului obligației de întreținere în acest stat membru, este necesar să se considere că, în principiu, momentul la care această instanță trebuie să se raporteze în mod concret pentru a aprecia locul în care se află reședința obișnuită a acestui creditor, în scopul de a identifica legea aplicabilă obligațiilor de întreținere în cauză, este momentul la care este necesar să se statueze cu privire la cererea de întreținere, după cum a susținut de altfel Comisia în observațiile sale scrise. Astfel, o asemenea interpretare permite să se mențină, în conformitate cu obiectivul articolului 3 alineatul (2) din Protocolul de la Haga, legătura dintre un creditor al obligației de întreținere și locul unde creanța de întreținere la care are dreptul trebuie să îi permită să își satisfacă nevoile.
- 75 În speță, trebuie arătat, *primo*, că decizia Sąd Rejonowy w Pile (Tribunalul Districtual din Piła) de a acorda copiilor, în temeiul legii poloneze, creanța de întreținere a fost pronunțată la 11 aprilie 2019, cu alte cuvinte într-un moment în care, pe de o parte, copiii locuiau în Polonia cu mama lor, în familia acesteia din urmă, de puțin peste 17 luni și în care, pe de altă parte, Sąd Rejonowy (Tribunalul Districtual) competent sesizat de W. J. cu cererea de înapoiere a copiilor a respins această cerere.
- 76 Prin urmare, nu se poate reproșa Sąd Rejonowy w Pile (Tribunalul Districtual din Piła) că nu a ținut seama, atunci când a pronunțat hotărârea din 11 aprilie 2019, de ordonanța din 24 mai 2019 menționată la punctul 24 din prezenta hotărâre, prin care s-a dispus înapoierea copiilor în Regatul Unit.
- 77 *Secundo*, în măsura în care instanța de trimitere este competentă să efectueze o apreciere a faptelor cu totul nouă în raport cu cea efectuată de Sąd Rejonowy w Pile (Tribunalul Districtual din Piła), acesteia îi va reveni sarcina, pentru a stabili legea aplicabilă creanței de întreținere solicitate, să verifice dacă, având în vedere ansamblul împrejurărilor existente care caracterizează situația copiilor și ținând seama de mediul familial și social al acestora din urmă, prezența lor în statul membru în care au fost deplasați are un caracter stabil.
- 78 Având în vedere toate considerațiile care precedă, este necesar să se răspundă la întrebarea adresată că articolul 3 din Protocolul de la Haga trebuie să fie interpretat în sensul că, în scopul stabilirii legii aplicabile creanței de întreținere a unui copil minor deplasat de unul dintre părinții săi pe teritoriul unui stat membru, împrejurarea că o instanță din statul membru respectiv a dispus, în cadrul unei proceduri distincte, înapoierea acestui copil în statul în care avea reședința obișnuită, împreună cu părinții săi, imediat înaintea deplasării sale nu este suficientă pentru a împiedica dobândirea de către copilul menționat a unei reședințe obișnuite pe teritoriul statului membru respectiv.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 79 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a patra) declară:

Articolul 3 din Protocolul de la Haga din 23 noiembrie 2007 privind legea aplicabilă obligațiilor de întreținere, aprobat în numele Comunității Europene prin Decizia 2009/941/CE a Consiliului din 30 noiembrie 2009, trebuie să fie interpretat în sensul că, în scopul stabilirii legii aplicabile creanței de întreținere a unui copil minor deplasat de unul dintre părinții săi pe teritoriul unui stat membru, împrejurarea că o instanță din statul membru respectiv a dispus, în cadrul unei proceduri distincte, înapoierea acestui copil în statul în care avea reședința obișnuită, împreună cu părinții săi, imediat înaintea deplasării sale nu este suficientă pentru a împiedica dobândirea de către copilul menționat a unei reședințe obișnuite pe teritoriul statului membru respectiv.

Semnături